

Dél-dunántúli szakmai nap Gemencen

Intenzíven terjedő fajok a hullámtéren

A Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Területi Bizottságában 2013 óta működő Erdészeti és Vadgazdálkodási Munkabizottság 2018. március 28-án kihelyezett szakmai szimpóziумot tartott a Gemenc Zrt.-nél. A téma a hazai erdőgazdálkodásunk egyik legégetőbb erdészeti problémaköréhez, az intenzíven terjedő fajok térnyeréséhez kapcsolódott: „Az intenzíven terjedő fajok tömeges térfoglalása a Gemenc Zrt. kezelésében lévő hullámtéren” címmel.

Csonka Tibor, a Gemenc Zrt. vezérigazgatója házigazdaként és Keszi László, az MTA-PAB Munkabizottságának elnökeként a Gemenc Zrt. Pörbolyi Ökoturisztikai Központjában köszöntötte a Munkabizottság tagjait és a meghívott szakembereket, majd Sipos Sándor, a Gemenc Zrt. erdőgazdálkodási és műszaki igazgatója ismertette a szakmai nap programját.

A köszöntőket követő rövid autózás után a Duna-ártéren kezdődött a terepi program. A házigazdák alapos előkészületeinek eredményeként három helyszínt láthatott a 35 fős, öt állami erdőgazdaságot képviselő tagság, kiegészülve a Baranya, Bács-Kiskun és Tolna megyei Kormányhivatalok és a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságának szakembereivel.

Bács-Kiskun és Tolna megye határán, a Rezéti-Duna-ág közelében a Du-

Eichert Gergely/Mecsekerdő Zrt.

na folyószabályozásáról és a hullámtér kialakításáról tartott Rádi József, a Gemenc Zrt. nyugdíjas főmérnöke részletes tájékoztatást a három évszázadot felölelő munka főbb állomásairól.

Ezt követően Sipos Sándor ismertette a Gemenc Zrt. által kezelt hullámtéri erdőállományok főbb adatait védettség, hullámtéri fekvés és fafajösszetétel tekintetében.

A Gemenc Zrt. területén előforduló intenzíven terjedő fajokot Lajtos János erdőgazdálkodási osztályvezető mutatta be, aki kiemelte az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) és a

zöld juhar (*Acer negundo*) jelentőségét, mint a hullámtéri erdőkre jellemző intenzíven terjedő fajokat.

Ezen fajok első megjelenése a gemenci erdőkben a 19. század végére és a 20. század elejére tehető Rádi József levéltári gyűjtőmunkája szerint. A folyószabályozások miatt átalakuló hullámtér hasznosításához új fajfajokat kerestek a Kalocsai Érseki Uradalom és a Mária Terézia Közalapítvány erdészei. Az új fajfajok közül az amerikai kőris már az 1930-as évek erdőterveiben általánosan ültetett és javasolt fajfajként szerepel, de a zöld juhar ekkor még alig tűnik fel az erdőtervek megjegyzésében.

A későbbi időszakokban az amerikai kőris alkalmazását már kevésbé javasolták, mert a fiatalkori gyors növekedés ellenére nem váltotta be teljesen a hozzá fűzött reményeket. Mind az amerikai kőrist, mind a zöld juhart az 1950-es évektől már elsősorban a nemesnyárasok második szintjének kialakításához javasolták a szakemberek a termőhelyi potenciál kihasználása és az általános fahiány enyhítése érdekében. Ezen észak-amerikai fajfajok bár főfajfajként ezt követően ritkán jelentek meg, mégis napjainkban a hullámtéri erdők területének közel 3/4-én kimutatásra kerültek az erdőtervekben. Fokozott terjedésüket a Decs 54A és 55C erdőrészteltekben szemléltették a Gemenc Zrt. munkatársai.

Hasznos háttéranyagokkal segítették a szervezők a tájékozódást. Fotó: Eichert Gergely, Mecsekerdő Zrt.

Fodermayer Vilmos erdészvezető ismertette az idén 113 éves bekerített szlavón tölgyesek 2014-ben végrehajtott bontási munkálatait, majd bemutatásra kerültek a 2017-es újulatszámálási adatok, melyekből kiderült, hogy 320 000 db/ha körüli mindkét erdő-részletben a zöld juhar újulata, mely mellett jelentős amerikai kőrís újulat (43 000, illetve 230 000 db/ha) is mutatkozik. Emellett az őshonos fajok újulata (2000, illetve 9000 db/ha) nagyságrendekkel elmarad az intenzíven terjedők konkurenciája mellett.

A speciális hullámtéri környezethez kiválóan alkalmazkodtak a Mississippi folyó völgyéből származó észak-amerikai fajok. Mind az átlagosan 5 évente megjelenő közel 3 méteres vízborítást, mind a bontás után megmaradt idős fák árnyalását, mind a lágyszárú konkurenciát jobban elviselik ezen fajok.

Az őshonos fajok természetes újulatának megsegítésére ekkora gyomkonkurencia mellett nincs lehetősége az erdőgazdálkodónak felismerhető sorok nélkül, úgyhogy a vizes élőhelyek környezetében lévő fokozottan védett erdő-részletben az újulat megmaradása érdekében végzett vegyszeres kezelések sem hajthatók végre. Általában a hullámtéren az újulat megmaradásának elkerülése érdekében ráadásul az lenne a cél, hogy a rendszeresen jelentkező árvizek szintjét mielőbb meghaladja a csemeték növekedése.

A zöld juhar térfoglalásának növekedését a résztvevők a Decs 54B és G erdő-részletekben megtett rövid séta során, valamint a Decs 57TN mellett töltés megállva is érzékelhették.

A Decs 57TN a töltés lábánál található időszakos vízállás, mely peremén lévő faszorban tömeges a zöld ju-

har térfoglalása. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a széllel és az áradásokkal egyaránt terjedő zöld juhar és amerikai kőrís magok mennyiségének csökkentése érdekében a magtermő anyafák kitermelése szükséges a közeljövőben a hullámtér jelentős részén.

A terepi program utolsó állomásán *Ferencz László* műszaki osztályvezető röviden bemutatta azokat a 25 évvel ezelőtt őshonos fajokkal mesterségesen felújított erdő-részleteket (Decs 56D és 57A) a Decs 57TN szomszédságá-

lati beavatkozásoknak köszönhetően a zöld juhar következetes visszaszorítása mellett az őshonos elegyfajok megőrzése is megoldott.

A szakmai nap konklúziójaként a résztvevők egyetértettek abban, hogy az őshonos fajok elegyarányának fenntartása érdekében – különös tekintettel a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű kocsányos tölgy elegyarányának és az ártéren való térfoglalásának fenntartása érdekében – elengedhetetlen a mesterséges erdő-felújítások alkalmazása.

Szakmai konzultáció a decsi bontóvágások határán. Fotó: Kovács András, Gemenc Zrt.

ban, melyek mostanra kiválóan záródtak, jó növekedést mutatnak és a meghagyott idős hagyásfacsoporttal (Decs 56L) együtt stabil alapot szolgáltatnak az ártéri keményfás ligeterdők megőrzéséhez.

Ezen mesterségesen felújított kocsányos tölgy, illetve magas kőrís főfajájú erdő-részletekben alig kimutatható a zöld juhar jelenléte, és a rendszeres erdőművelési és fahaszná-

A szakmai program zárására végül az Ökoturisztikai Központban került sor, ahol Keszi László megköszönte a házigazdáknak a tartalmas szakmai napot, valamint a vendégek aktív részvételét.

Sipos Sándor

Gemenc Zrt.

Kocsis Tamás

MTA-PAB Munkabizottság

Díjat nyert egy 18. századi erdőrendtartás

A kalocsai érseki uradalom erdőinek kezelési utasítása a 18. század végén című kiadványát a Magyar Levéltárosok Egyesülete által tavaly kiírt versenyben, a forráskiadványok kategóriájában nevezte a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár. Az eredetileg latinul, de most magyar fordításban megjelent könyv az Év levéltári kiadványa lett.

Zöld, élő témáról beszélünk, az erdő kezeléséről. Az érseki uradalom akkor 50 ezer hold erdőt kezel és ez a dokumentum lényegében az erdőhivatal

alapító okirata – magyarázta a kötet szerkesztője, *Lakatos Andor*.

A levéltár vezetője elmondta: a kalocsai erdőutasítás egy igen korai kísérlet volt Mária Terézia 1769-es erdőrendeletének helyi alkalmazására, s az erdészet intézményes és szakmai fejlesztésére egy Duna menti nagybirtok életében, ezért vállalkoztak a kiadására.

A kiadvány a *Gemenc Zrt.*, a *KEFAG Zrt.* és a *DALERD Zrt.* támogatásával készült.

Forrás: *Gábor János/baon.hu*

Szerzői helyreigazítás

Az Erdészeti Lapok 2018. áprilisi lapszámában megjelent Negyed évszázad a gemenci erdőkben című szakmai cikkanyagban technikai okok miatt sajnálatosan lemaradt két további szerzőtárs, gemenci kolléga megjelölése. A hiányosságot ezúton pótolva: a cikket *Sipos Sándor* erdőgazdálkodási és műszaki igazgató (Gemenc Zrt.), illetve *Veszeli János* erdőgazdálkodási előadó (Gemenc Zrt.) is jegyzi. Az érintett szerzőtársak megértését ezúton is köszönöm.

Lajtos János

Gemenc Zrt.